

Metaanalys av terapistudier Risk för underskattning av specifik effekt

Anders Ahlbom och Hans-Olov Adami har i Läkartidningen 3/99 presenterat en mycket läsvärd och nyanserad inlägg om systematisk metaanalys vid litteraturgranskning [1]. Betydelsefulla exempel ges där på analyser som bekräftat värdet av vissa metoder för behandling och prevention.

Deras uttalande om en metaanalys av litteratur om homeopatisk behandling [2] är emellertid svårtolkad: »Det poolade resultatet visade förvisso på en effekt, men resultatet måste givetvis tolkas tillsammans med annan information; i så fall skulle slutsatsen sannolikt ha blivit en annan». Avses med detta på-

»peak performance»-konceptet, uttrycker förståeligt nog sin frustration över att sakna begrepp om och verktyg för hur de skall tackla de bräckliga multijuka åldringarna som väller in på akuterna.

Geriatriken

Socialstyrelsen har i flera sammanhang visat att man förstår vad som behövs. Vårdetablissemangen i landstingen måste nu också få upp ögonen för att man har att göra med två olika vårdssystem, och att man måste fördela resursinsatserna mellan dem på ett balanserat sätt. Landstingen, åtminstone en del av dem, förfogar över en medicinsk specialitet som riktar sig specifikt till de äldstas sjukvårdsproblem, nämligen geriatriken. Den arbetar med grundkoncepten brett perspektiv, nätverk och integration. Primärvården och kommunerna har upptäckt detta, uppskattar dess insatser och medverkar aktivt i nätverken och integrationen. Det är nödvändigt att, även i de egna landstingsleden, sprida insikterna om vad en framgångsrik äldresjukvård kräver och att det finns en medicinsk specialitet med potential att omsätta dessa insikter och krav i en praktiskt fungerande vård för våra äldsta medborgare. Satsa mer på geriatriken!

Göran Selander
verksamhetschef
NordVästGeriatriken,
Löwenströmska sjukhuset,
Upplands Väsby

stående sannolikt ingen nämnvärd effekt?

Personligen hyser jag viss skepsis inför homeopati. Objektivt måste man emellertid fråga sig vad som i denna metaanalys talar mot reell effekt. I kommentaren anges generellt att resultatet måste »vägas mot annan information som belyser bl a biologisk rimlighet, tillämpbarhet och generaliserbarhet». Vilken av dessa faktorer ledde till ovan nämnda sannolikhetsbedömning?

Homeopatiens författare kommer fram till att resultatet inte stämmer med deras hypotes om att effekten av homeopati är jämförbar med placebo. Å andra sidan gav studien inte tillräcklig evidens för att homeopati är effektiv mot ett speciellt kliniskt tillstånd.

Innefattar en mängd olika sjukdomstillstånd

Metaanalysen är i olika avseenden grundlig och noggrann. Ett allvarligt problem är dock att metaanalysen innefattar en mängd olika sjukdomstillstånd. Just detta kan leda till underskattning av eventuell effekt mot ett speciellt sjukdomstillstånd.

Likartat problem

Ett exempel på liknande problem vid metaanalys avser Alzheimerpatienter, som behandlats med takrin [3]. I denna studie fann man en långsammare försämring av kognitiv prestation, men däremot inte någon säker förbättring vad gäller beteendestörningar och inte heller nämnvärt ökat funktionellt oberoende.

Olika subtyper av de 1 984 Alzheimerpatienterna var dock otillräckligt definierade.

Huvudproblemet med metaanalys är att resultatet kan tolkas mer negativt än vad som är berättigat framför allt på grund av att en diagnos innefattar flera olika subtyper av en sjukdom, varav kanske bara någon enda subtyp har nytta av en viss behandling.

Anledningen till att flera subtyper kan ingå i en studie kan ju vara att alla studier inte tillräckligt grundligt har utnyttjat tillgänglig differentialdiagnostik men också att man på nuvarande kunskapsnivå inte kan urskilja vissa subty-

per.

En kompetent utförd metaanalys som visar god effekt av en behandling är ett starkt indicium, men om metaanalysen inte påvisar signifikant effekt kan det finnas anledning att rekommendera mer specifik granskning vid nya studier innan man avfärdar behandlingsmetoden.

Kjell Norlin

pensionerad chefsöverläkare,
nu privatpraktiker och konsult
vid Neuropsyk i Bollnäs AB

Referenser

- Ahlbom A, Adami HO. Metaanalysen bra hjälpmedel vid litteraturgranskning. Läkartidningen 1999; 96: 148-9.
- Linde K, Clausius N, Ramirez G, Melchart D, Eitel F, Hedges LV et al. Are the clinical effects of homeopathy placebo effects? A meta-analysis of placebo-controlled trials. Lancet 1997; 350: 834-43.
- Oizilbash N, Whitehead A, Higgins J, Wilcock G, Schneider L, Farlow M. Cholinesterase inhibition of Alzheimer disease. A Meta-analysis of the tacrine trials. JAMA 1998; 280: 1777-82.

KOLLEGIALT NÄTVERK

Sveriges läkarförbund startar Kollegialt Nätverk för att läkare skall kunna stödja läkare.

Läkare arbetar ofta under stressade förhållanden i en arbetsmiljö som är både psykiskt och fysiskt belastande. Avsikten är därför att läkare som kommer i kris eller har problem snabbt och anonymt kan få tala med en kollega. Nätverket är rikstäckande och du som läkare kan kontakta rådgivare från den del av landet du själv väljer. Sekretessen är absolut.

Lista över de kollegiala rådgivarna får du via www.slf.se på Doktorsns sida. Har du frågor kontakta oss via vår Nätverkstelefon 08-22 58 38 eller e-post kollegialt.natverk@slf.se.